

Borgå stads erfarenheter av Sisukas koulu 2025–2026

En rapport om delaktighet, gemenskap och förebyggande välfärdsarbete

1. Sammanfattning

Under läsåret 2025–2026 deltog Borgå stad som kommunpartner i det Sitrafinansierade utvecklingsprojektet Sisukas koulu (Gutsy School). Projektet genomfördes i samarbete med Esbo stad, Gutsy Go ry, Duodecim och andra nationella aktörer.

Syftet med projektet var att stärka ungas delaktighet, gemenskap, problemlösningsförmåga och framtidstro genom att ge elever möjlighet att tillsammans utveckla konkreta lösningar för människor och verksamheter i sin närmiljö.

Borgås deltagande finansierades genom stadens HYTE-arbete och HYTE-fond. Projektet stöder såväl stadens strategiska mål som den grundläggande utbildningens uppdrag att främja lärande, välbefinnande, delaktighet och aktivt medborgarskap.

Projektet har gett värdefulla erfarenheter av hur elevers delaktighet kan stärkas genom verksamhet som integreras i skolornas ordinarie arbete. Resultaten visar att modellen upplevdes som meningsfull av både elever och lärare och att den bidrog med nya verktyg för att stärka gemenskap och elevaktivitet.

2. Borgås roll i projektet

Borgå deltog som en av två kommunala huvudpartner i utvecklingsarbetet tillsammans med Esbo stad. Målsättningen var inte endast att genomföra verksamhet i enskilda skolor utan också att bidra till kunskap om hur modellen kan integreras i kommunernas strukturer och verksamhet på längre sikt.

Stadens uppgifter omfattade:

- deltagande i projektets styrning och utveckling
- genomförande i utvalda skolor
- stöd till skolledare och lärare
- erfarenhetsutbyte kring utbildningsledning och skolutveckling
- bedömning av hur modellen kan integreras i kommunala strukturer och årsplaneringar.

Genom deltagandet har Borgå samtidigt fått erfarenhet av hur verksamheten kan användas som ett redskap för att stärka gemenskap, delaktighet och förebyggande välfärdsarbete inom utbildningen.

3. Genomförande i Borgå

Under läsåret genomfördes Sisukas koulu i två skolor i Borgå. Lärare deltog i utbildning och fungerade som handledare för elevgrupperna.

Arbetssättet bygger på att eleverna arbetar i team och identifierar behov eller utmaningar i sin omgivning. Därefter planerar och genomför de konkreta insatser som ska skapa nytta för andra människor eller för den egna gemenskapen.

Verksamheten gav eleverna möjlighet att:

- samarbeta över gruppgränser
- identifiera egna styrkor
- träna problemlösning och kommunikation
- ta ansvar för gemensamma mål
- uppleva att de kan påverka sin omgivning.

Arbetet genomfördes inom ramen för skolans ordinarie verksamhet och knöts till läroplanens mål om delaktighet, samarbete, demokrati och mångsidig kompetens.

4. Resultat

Lärares erfarenheter i Borgå

Lärarenkäterna visar överlag positiva resultat.

- 94 % av lärarna upplevde att verksamheten gav elever möjlighet att träda fram i en ny och positiv roll.
- 88 % upplevde att de fick nya verktyg för att stärka elevdelaktigheten.
- 75 % ansåg att modellen stöder målen i läroplanen.
- 63 % kunde tänka sig att fungera som Sisukas-handledare på nytt.

Elevernas erfarenheter

Elevenkäten redovisades gemensamt för de deltagande skolorna i Borgå och Esbo.

- 88 % upplevde en starkare känsla av tillhörighet till skolgemenskapen.
- 90 % upplevde att de kunde påverka sin omgivning positivt.
- 73 % upplevde att de fått fler verktyg för att hantera problem och utmanande situationer.
- 80 % uppgav att de vill fortsätta göra positiva och modiga handlingar även i framtiden.

Resultaten tyder på att verksamheten stärker faktorer som är centrala för både välbefinnande och lärande: gemenskap, delaktighet, ansvarstagande och tilltro till den egna förmågan.

5. Koppling till Borgås strategi och HYTE-mål

Sisukas koulu stöder flera av de mål som Borgå stad arbetar för genom sitt strategiska arbete inom utbildning, välbefinnande och delaktighet.

Verksamheten stärker särskilt:

- barns och ungas upplevelse av delaktighet
- känslan av gemenskap och tillhörighet
- förmågan att samarbeta och ta ansvar
- framtidstro och tilltro till den egna förmågan
- aktivt medborgarskap och deltagande i samhället

Dessa mål ligger nära både läroplanens värdegrund och stadens ambition att skapa förutsättningar för att barn och unga ska må bra, utvecklas och känna sig som betydelsefulla medlemmar av sina gemenskaper.

Projektet visar också hur utbildningssektorn kan bidra till stadens välfärds- och hälsofrämjande arbete genom förebyggande insatser som stärker skyddsfaktorer i unga människors liv. Erfarenheter från projektet pekar på betydelsen av social gemenskap, delaktighet och upplevelsen av att kunna påverka sin vardag.

6. HYTE-finansieringens betydelse

Genom finansiering från Borgå stads HYTE-fond kunde staden delta i ett nationellt utvecklingsprojekt som kombinerar utbildning, välbefinnande och förebyggande arbete.

Projektet visar hur HYTE-medel kan användas för att:

- stärka skyddsfaktorer för barns och ungas psykiska välbefinnande
- främja social sammanhållning och gemenskap
- öka elevers delaktighet och handlingskraft
- utveckla förebyggande arbetssätt som genomförs inom skolans ordinarie verksamhet

Erfarenheterna från Sisukas koulu ger därmed ett konkret exempel på hur HYTE-arbetet kan genomföras i nära samarbete mellan utbildning, välfärdsarbete och det omgivande samhället.

7. Utmaningar och utvecklingsbehov

Trots de positiva erfarenheterna identifierades också utmaningar under genomförandet.

Från lärarnas perspektiv upplevdes verksamheten tidvis som resurskrävande. Särskilt planeringsskedet, utbildningarna och samordningen av verksamheten krävde tid i en situation där skolorna samtidigt genomför flera utvecklingsinsatser och hanterar omfattande lagstadgade uppgifter. Även den nationella slutrapporten lyfter fram lärarnas arbetsbelastning och tidsanvändning som en av de viktigaste utmaningarna vid införandet av modellen.

Erfarenheterna visar att ett framgångsrikt genomförande förutsätter:

- att verksamheten förankras i skolornas årsplanering i god tid
- att arbetsfördelning och ansvar är tydliga
- att skolledningen aktivt stöder genomförandet

- att tillräckligt med planeringstid reserveras
- att den arbetsinsats som krävs beaktas i skolornas resursplanering.

Projektet aktualiserar också frågan om lärarnas ersättning och arbetsbelastning. Om modellen ska genomföras regelbundet behöver det säkerställas att det arbete som krävs ryms inom den ordinarie arbetstiden eller att överenskommelser om ersättning görs på ett tydligt och rättvist sätt.

Ur Borgås perspektiv väcker projektet även frågor om långsiktig finansiering. Under projektiden möjliggjordes deltagandet genom extern finansiering och HYTE-medel. Om verksamheten ska permanentas eller utvidgas behöver staden bedöma vilka resurser som krävs, vilka effekter som eftersträvas och hur modellen förhåller sig till andra satsningar för att stärka elevers välbefinnande och delaktighet.

Det finns också anledning att reflektera över att 63 procent av lärarna i Borgå uppgav att de gärna skulle fungera som Sisukas-handledare på nytt. Resultatet är i huvudsak positivt men innebär samtidigt att drygt en tredjedel inte uttryckte motsvarande intresse. Detta kan tolkas som att modellen upplevs som meningsfull av många lärare men att arbetsformen, tidsanvändningen eller arbetsmängden inte passar alla i samma utsträckning.

8. Organisatoriska lärdomar för Borgå

Ledningens betydelse

En viktig erfarenhet är att förankringen behöver börja på flera nivåer samtidigt. I Borgå inleddes arbetet genom diskussioner i stadens ledning, inom utbildningssektorns ledningsgrupp och i de deltagande skolornas ledningsgrupper. Detta skapade bättre förutsättningar för genomförandet och bidrog till en gemensam förståelse för projektets mål och syfte.

Rektorernas roll

Rektorernas engagemang har stor betydelse för ett lyckat genomförande. Erfarenheterna visar att motsvarande verksamhet bör beaktas redan i ett tidigt skede av läsårets planering så att den kan integreras i skolans årsplan och övriga verksamhet.

Erfarenheterna pekar också på värdet av kollegialt stöd mellan rektorer. Nätverk och erfarenhetsutbyte mellan skolläda-re kan bidra till att sprida god praxis, stärka implementeringen och underlätta problemlösning under projektets gång.

Samverkan med personalorganisationer och beslutsfattare

En viktig lärdom är att personalorganisationerna bör involveras i ett tidigt skede. Det behöver finnas en tydlig och gemensam bild av vilka förväntningar som ställs på lärare och annan personal samt hur arbetsinsatsen beaktas i planering och resursfördelning.

Även de förtroendevalda behöver ges en tydlig bild av verksamhetens mål, förväntade nyttor och resursbehov för att kunna bedöma verksamhetens ändamålsenlighet som en del av stadens utbildnings- och välfärdsarbete.

Lärarnas perspektiv

Lärarnas engagemang ökar när det finns en tydlig förståelse för varför verksamheten genomförs och hur den stöder skolans grundläggande uppdrag.

Erfarenheterna visar att lärare särskilt uppskattar arbetssätt där:

- introduktionen bygger på färdiga och beprövade modeller
- material finns färdigt att använda i undervisningen
- exempel och lektionsupplägg är konkreta och lättillgängliga
- stöd finns att få vid behov utan komplicerade processer

Planering och tidsmässig framförhållning är av stor betydelse. Verksamheten behöver integreras i skolans helhet så att den inte upplevs som något som tillkommer med kort varsel eller konkurrerar med andra prioriterade uppgifter.

När det gäller utbildning uppskattar lärare modeller som är:

- konkreta och praktiskt inriktade
 - tidsmässigt rimliga
 - möjliga att genomföra som en del av det ordinarie arbetet
 - nära kopplade till den egna undervisningsvardagen
-

9. Lärdomar och fortsatt utveckling

Projektet har identifierat några centrala framgångsfaktorer:

- tydlig förankring i skolans årsplanering
- aktivt stöd från rektor och skolläda
- gemensam planering bland lärarna
- tillräcklig tid för introduktion och förberedelse
- tydliga strukturer för ansvar och arbetsfördelning.

Samtidigt visar erfarenheterna att elever uppskattar arbetssätt där de får möjlighet att påverka verkliga frågor och där deras idéer tas på allvar.

Borgå har genom projektet fått värdefull kunskap om hur delaktighet, gemenskap och välbefinnande kan stärkas som en del av skolans vardag. Erfarenheterna kan användas både i det fortsatta HYTE-arbetet och i utvecklingen av stadens utbildningsverksamhet.

10. Slutsats

Sisukas koulu har gett Borgå möjlighet att pröva ett arbetssätt som förenar lärande, delaktighet och välbefinnande. Erfarenheterna från de deltagande skolorna visar att verksamheten uppskattas av både elever och lärare och att den bidrar till att stärka gemenskap, ansvarstagande och möjligheterna att påverka den egna omgivningen.

Samtidigt visar erfarenheterna att ett hållbart genomförande förutsätter tydliga strukturer, ledningsstöd, tillräckliga resurser och realistiska förväntningar på lärarnas arbetsinsats. Frågor om arbetstid, ansvarsfördelning och finansiering behöver beaktas redan i planeringsskedet om verksamheten ska få en mer permanent plats i skolornas verksamhet.

Projektets viktigaste lärdom för Borgå är därför inte enbart att modellen fungerar, utan också vilka organisatoriska förutsättningar som krävs för att den ska fungera väl i skolornas vardag.

Borgå stad ser positivt på de erfarenheter som erhållits genom projektet. Erfarenheterna visar att verksamheten har potential att stärka elevers delaktighet och gemenskap. En eventuell fortsatt användning av modellen behöver dock bedömas i relation till skolornas övriga utvecklingsarbete, tillgängliga resurser, lärarnas arbetsbelastning och de effekter som eftersträvas inom stadens utbildnings- och HYTE-arbete.

På så sätt ger projektet inte bara kunskap om en enskild modell utan också värdefulla insikter om hur förebyggande, delaktighetsfrämjande och välfärdsstärkande utvecklingsarbete kan genomföras på ett hållbart sätt i Borgås skolor.